

گرم سرخ پنبه

Pectinophora gossypiella. Saund

با اصطلاح معمولی این حشره را گرم سرخ پنبه مینامند زیرا الارو کامل این آفت سرخ رنگ میباشد. حشره کامل آن پروانه کوچکی است از خانواده *Gelechiidae* تاریخچه پیدایش این آفت

اولین دفعه یعنی در سال ۱۸۴۴ Saunders پروانه‌هایی از هندوستان دریافت داشته و آن را *Depressaria gossypiella* نامید بعداً Meyrick آن را *Gelechia gossypiella* اسم گذارد در سال ۱۹۱۷ Busck پیشنهاد نمود که بجای *Gelechia gossypiella* اسم - *Pectinophora gossypiella* باین حشره گذارده شود عموم حشره شناسان پیشنهاد او را قبول کرده و در نوشتجات خود نظریه او را عملی نمودند.

در سال ۱۹۱۸ Meyrick بجای *Pectinophora gossypiella* حشره مزبور را با اسم *Platiedra gossypiella* خواند ولی سایر حشره شناسان نظر باینکه علامات مورفولوژی پروانه گرم سرخ همان علامات *Pectinophora* است با عقیده او مخالفت نمودند امروزه عموم متخصصین اسم علمی این آفت را *Pectinophora gossypiella* قبول نموده و سایر اسامی هم که پیشنهاد کارشناسان عالیمقامی است (و ذیلاً ذکر میشود) مترادف آن دانستند آن اسامی بدینقرار است:

در سال ۱۸۴۳ *Depressaria gossypiella* Saunders

در سال ۱۹۰۰ *Gelechia gossypiella* Meyrick

در سال ۱۹۰۷ *Gelechia gossypiella* Walsingham

در سال ۱۹۱۱ *Gelechia* « Durrant

انتشار جغرافیائی

کرم سرخ پنبه در اغلب نقاطی که در آن پنبه بعمل میآید وجود دارد و بتدریج دامنه انتشار خود را توسعه میدهد مثلاً بنا بعقیده عدّه از حشره شناسان این آفت در سال ۱۹۰۷ کشور مصر را آلوده نموده بدین طریق که بکشور مزبور عدل های پنبه آلوده داخل شده و از آن سال بعد در مصر دیده شده است.

در ژوئن ۱۹۲۰ کشتی بخاری که حامل پنبه و تخم آلوده از برزیل بوده در جزیره انتیل متوقف شده و پروانه های آفت خارج گردید و بمزارع پنبه نزدیک سواحل منتقل گشته آنجا را آلوده نمود.

پنبه های مادا کاسکار نیز بوسیله محمولات آلوده وارده از هند دچار این آفت شد، بعضی از کلنی های فرانسه هم از سال ۱۹۰۷ بعد مورد سرایت این آفت واقع گردید. فعلاً نقاط آلوده بکرم سرخ را میتوان بشرح زیر ذکر کرد:

آسیا: هندوستان - عراق - افغانستان - ترکیه - فلسطین - شام - چین - فرمز - فیلیپین

ژاپون *

اروپا: یونان - سیسیل *

افریقا: الجزایر - مصر - مراکش - کنگوی بلژیک - سومالی - نیجریه - سیرالئون

تانگانیکا - اوگاندا - تونس - زنگبار - ماداگاسکار *

امریکا: مکزیک - اتازونی - پرتوریکو - ژاهائیک - برزیل

از اراضی آلوده نامبرده بعضی از آنها موطن اصلی آفت است و برخی دیگر بوسیله عدم مواظبت و احتیاط در نتیجه ورود بذر آلوده یا عدلهای پنبه که در آن تخمهای آلوده بوده بدین آفت مبتلا شده اند.

راجع بوطن اصلی این آفت عقاید کارشناسان متفاوت است. Willocka و Marlatt

و برخی دیگر جنوب آسیا را موطن اصلی این آفت میدانند. Holdaway نظریه میدهد چو

استرالای شرقی باستمنای *P. gossypiella* سه گونه دیگر از همین نوع که یکی از آنها *P. scutigera* Hold. است وجود دارد بایستی آن را موطن اصلی آن دانست.

Vosseler عقیده دارد که افریقای شرقی موطن اصلی این آفت است و دلایلی را که بیان

مینماید یکی وجود حشرات نزدیک بکرم سرخ در محل مزبور است مانند *P. malvella* و *P. erebodoxa*

و دیگری آلوده شدن زنگبار است در ۱۹۱۱.

اما یکی از کارشناسان استرالیائی نظریه میدهد اگر فرضیه واگنر مراجعه کنیم که میگوید زمانی استرالیا و آفریقا و آسیا بهم متصل بوده و پس از پیدایش پروانه ها قطعات مزبور بتدریج از هم مجزا شده است (همچنین در تمام این سه محل کرم سرخ هم زودتر از سایر نقاط دیده شده) میتوان گفت هر سه این قاره مکان اولیه کرم سرخ پنبه است. و سایر نقاط مانند امریکای بزرگ و غیره بعداً آلوده شده اند.

پیدایش کرم سرخ پنبه در ایران - این آفت یکی از آفات مهم قرنطینه کشور بوده و متأسفانه وجودش در زمستان سال ۱۳۱۶ در جنوب ایران به ثبوت رسید بدین طریق که یکی از کارشناسان شوروی در باغ ملی بندر عباس بوته های پنبه را مشاهده میکند که آفت زده است و برای تشخیص آن را بکشور خود میفرستد - نظر بقرارداد قرنطینه که بین کشور ایران و روسیه منعقد گردیده بود در زمستان ۱۳۱۶ از طرف آن کشور دولت ایران را از وجود آفت مزبور مطلع مینماید از وزارت کشاورزی فرماندار محل تلگراف شده و از قوزه های پنبه بندر عباس نمونه هائی بفوریت خواسته میشود که ارسال و پس از معاینه در اداره دفع آفات کرم سرخ تشخیص داده شده و عده را بسرپرستی نگارنده برای مبارزه و تحقیقات محلی بجنوب اعزام میدارند.

در نتیجه تحقیقاتی که در محل بعمل آمد معلوم گردید که یکی از مالکین بندر عباس در سه سال قبل از تاریخ بالا یعنی در سال ۱۳۱۳ تخم پنبه از مصر وارد مینماید که اول مرتبه آن را در شمالیات میکارند و تخم های حاصله را در سایر نقاط جنوب مانند میناب بندر عباس جهت کشت میبرند و بدین طریق جنوب ایران (بندر عباس شمیم میناب و بعضی نقاط دیگر) آلوده به این آفت میکند.

بنا بعلل زیر خوشبختانه این آفت نتوانست نقاط پنبه خیز کرمان را مورد حمله قرار دهد

۱ - نداشتن زراعت عمده پنبه در جنوب و کشت آن بمقدار جزئی برای رفع احتیاج

اهالی محل .

۲ - وجود کوه های مرتفع و بیابان های خشك و اختلاف جوی بین راه بندر عباس

بشیراز و کرمان .

۳ - احتیاج اهالی ببنور حاصله جهت علوفه شترها و چهارپایان خود.

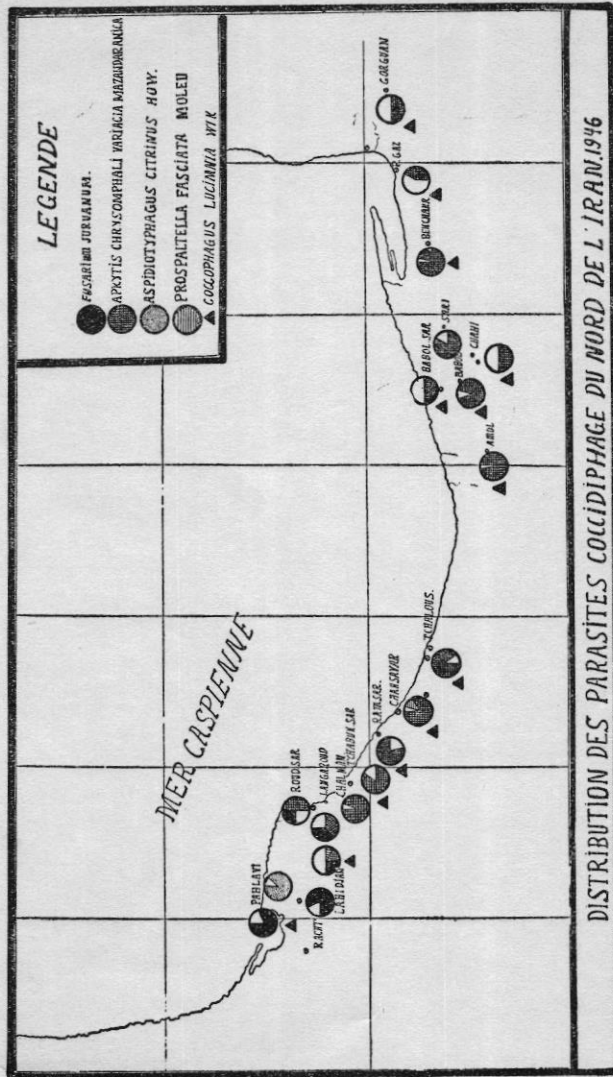
۴- وجود يك كارخانه ريسمان بافی در جنوب که باعث شده اهالی مازاد پنبه خود را بدان بفروشند و بشمال حمل نمایند.

۵- اجرای دستورات قرانطينه و ازبين بردن پنبه های درختی و زمينی و کشت شده جهت محصول آن (بعداً عمليات قرنطينه اجرا شده ذکر خواهد شد).

باید متذکر شد که آفت مزبور در نقاط آلوده با شدت هر چه تمامتر بقوزه های پنبه سرایت کرده و خیلی جزئی در هر بوته قوزه سالم دیده میشد و در اغلب آنها نگارنده تا چهار عدد کرم هم دیده است (آخر بهمن ۱۳۱۶)

معلوم است هر آفت نقاطی را که جدیداً آلوده مینماید چنانکه شرایط زندگانی برای آن مساعد باشد خسارتش بیشتر از نقاط بومی آن است زیرا در آن نقاط دشمنان طبیعی یا خیلی کم بوده و یا اصلاً وجود ندارد و آفت میتواند بلا مانع تکثیر نماید.

باستثنای نقاط ذکر شده در بالا بلوچستان ایران هم باین آفت آلوده بوده است و تصور میرود که از هندوستان بدان جا سرایت کرده باشد. این موضوع اول دفعه در اردیبهشت سال ۱۳۱۸ توسط این جانب و آقای فصیحی و دو نفر از کارمندان وزارت دارائی و کشور (آقایان قاضی نوری و نویسی) که برای تحقیق موضوع کرم سرخ مأموریت داشته دیده شده است برای اینکه تاریخچه کرم سرخ در ایران تکمیل گردد متذکر میشود که اشخاص مفسده جو و نا راضی از عملیات قرنطينه نظر دولت را تغییر داده و وجود کرم سرخ را تکذیب میکردند لذا دولت مجبور شد از سه وزارتخانه کشاورزی - کشور - دارائی نمایندگانی انتخاب کرده جهت تحقیق موضوع بمحل اعزام دارند در فروردین این هیئت وارد بندرعباس شده چون در محل مزبور عملیات قرنطينه انجام شده بود بوته پنبه وجود نداشت که معاینه گردد ناچار به چاه بهار عزیمت کردند بمحض ورود بگمرک چاه بهار بوته های کشت شده در باغچه گمرک (جهت استفاده از گل آن) مورد معاینه قرار گرفت معلوم گردید تمام گل و قوزه آن آلوده بکرم سرخ بودند صورت جلسه باعضای نمایندگان تهیه با نمونه بمرکز ارسال شد. تاریخ سرایت آفت بچاه بهار معلوم نیست و تصور میرود از خیلی پیش این آفت بدانجا سرایت کرده باشد و بطوریکه نیز قبلاً گفته شده در نتیجه وجود بیابانهای خشک و کوههای مرتفع و عدم حمل بمقاط بالا این آفت در همان حدود باقی مانده است.

شکل ۷ نقشه انتشار پارازیت های شمشک خوار در شمال ایران
Fig (8)